

ТРАНЗИЦИЈА И НАЦИОНАЛНА КУЛТУРА

У издању "Академске књиге" Нови Сад недавно је објављена изузетно актуелна и значајна књига "Транзиција и национална култура". Аутор књиге је проф. др Радован Пејановић, угледни професор економије и аграрне економије на Пољопривредном факултету Универзитета у Новом Саду, дугогодишњи проректор (за финансије и организацију), као и в.д. ректора, за време чијег мандата су успостављени мостови сарадње између новосадског и бројних иностраних универзитета, изграђено модерно здање Ректората и утемељена Фондација за стазнове младих научника и уметника Универзитета у Новом Саду.

Књига "Транзиција и национална култура" састоји се из огледа друштвено-економске антропологије, чија је кључна одредница мултидисциплинарност. Појам друштвено-економска антропологија, који аутор користи у овој књизи, обухвата неколико аспеката: економски, социолошки, политички и културолошки. Аутор се у књизи бави анализом односа између развоја привреде и националне културе. Поглавља у књизи су

*** У књизи су анализирани транзиција привреде Републике Србије, транзиција и корупција (као системска творевина), транзиција, систем вредности и отпори променама, као и њихова повезаност с националном културом ("социјалним генотипом")**

*** Према мишљењу аутора, кључна полуга наше транзиције је приватизација, која је оставила погубне последице, посебно по агропривреду**

наизглед аутономна, али и чврсто повезана у јединствену структуру.

У првом делу књиге дата су

појмовна разграничења појединих аспеката друштвено-економске антропологије, на основу којих аутор долази до закључка о

нужности и изводности примене мултидисциплинарности у проучавању овог сложеног и актуелног феномена. У осталим деловима књиге анализирани су транзиција привреде Републике Србије, транзиција и корупција (као системска творевина), транзиција, систем вредности и отпори

променама, национална култура ("социјални генотип") и њена повезаност с отпорима транзиционим променама.

Према мишљењу аутора, кључна полуга наше транзиције је приватизација, која је оставила погубне последице, посебно по агропривреду.

Књига се бави преваходно изазовима транзиције у условима наше постојеће националне културе. Општа хипотеза, која се провлачи као "црвена нит" у реализованом истраживању, јесте да је транзиција - њен ток, методе и успех, као велики друштвени пројекат, условљена националном културом одређене

земље, њеним "социјалним генотипом". Према мишљењу аутора успешност или неуспешност транзиционих реформи зависи од нивоа националне културе, од њеног карактера и особина. Аутор на примеру Србије даје прилог овим истраживањима, полазећи од чињенице да се Србија већ четврт века налази у свеколикој регресији и поставља питање шта су узроци томе.

На основу резултата истраживања, представљених у књизи, може се закључити да су отпори транзиционим променама дубље природе и да сежу, између осталог, и у антрополошко и културно-историјско биће наших људи. С тим у вези аутор критички преиспитује културно-религијске специфичности, балкански космо-психо-логос (балкански национални ум), зачарани круг заосталости, сиромаштва и необразованости, карактеристике и узроци формирања нашег "наци-

оналног карактера", однос националне културе и привредног развоја. У многим од ових феномена аутор открива ретроградне процесе, као и појаве дугог трајања.

Аутор долази до општег закључка, уз такође критичко преиспитивање, да је неопходна трансформација наших система, посебно система вредности, као и друштвено-економског система. Држава која исказује спремност да своју будућност веже за европске интеграције мораће да покаже спремност за промене основних системских, стратешких и вредносних оријентира, обичаја, навика и менталитета, и то од "врха до дна". У друштвено-економском смислу модерне европске вредности утемељиле су тековину грађанске државе, тржишне и еколошке привреде, тј. развојног одрживог модела комбинованог с паметним и "зеленим" растом, као и социјалном правдом. Тај процес треба да буде праћен

одговарајућим образовним системом.

Промене су, према мишљењу аутора, нужност изазвана глобалним променама модерног друштва. И поред негативних појава које прате овај светски, посебно европски тренд, неопходан је "корак с временом и светом". Потребна је промена парадигме, а што је веома тешко, мукотрпно и с неизвесним исходом. Ипак, аутор сматра да образовање може извршити ту мисију. Образованост човека треба да резултира у његовом промишљеном деловању. Паралелно с тим, у модерном друштву иде изградња институција демократског друштва, које су независне, стабилне и ауторитативне. Ово је формула успешности свих друштвених трансформација, па и наше транзиције, која се "заглавила" и тако неуспешна оставила и оставља вишеструке негативне последице, на све области, посебно на агропривреду.

Књига "Транзиција и национална култура" објављена је недавно и као фељтон, у војвођанском листу "Дневник", и изазвала је велико интересовање јавности.

Г. Радовић

